

REZERVATAS – ARCHEOLOGINĖ VIETOVĖ

Istorija

Po beveik tris dešimtmečius vykusių sistemingų archeologinių tyrimų jau žinoma, kad pirmieji gyventojai Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato teritorijoje įsikūrė dar 9-8 tūkst. prieš Kristų, senojo akmens amžiaus pabaigoje. Nuo tų laikų iki pat ankstyvųjų viduramžių čia be pertrūkio gyveno žmonės, palikę savo gyvenimo pėdsakus. Pirmaisiais amžiais po Kristaus Pajautos slėnyje formavosi stambios gyvenvietės, kurių gynybai buvo naudojami piliakalniai. Piliakalniai –

išraiškingiausias kultūrinio rezervato elementas. Lietuvoje jų priskaičiuojama iki tūkstančio, tačiau visame Baltijos jūros regione nerasime kito penkių piliakalnių komplekso. Tai istorinių-gamtinių procesų (pasitraukusių ledynų) ir ilgalaikės žmogaus veiklos palikimas. Lietuvoje piliakalniai, kaip pagrindinis proistorinės gyvenvietės tipas, funkcionavo nuo bronzos amžiaus iki 14 a. pabaigos. Ne išimtis ir Kernavė. 13 a. Kernavė tampa feodalinio amatininkų ir pirklių miestu, kuris buvo išsidėstęs Pajautos slėnyje tarp Neries upės ir įtvirtintų piliakalnių. Centrinis iš piliakalnių (vadinamas Aukuro kalnu) buvo kunigaikščio dvarvietė, likusieji keturi atliko priešpilių, saugojusių kunigaikščio pilį ir miestą, funkcijas.

Rašytiniuose šaltiniuose pirmą kartą Kernavė paminėta 1279 m. Hermano Vartbergės bei Eiliuotoje Livonijos kronikose kaip Lietuvos didžiojo kunigaikščio Traidenio (1269 m.-1282 m.) valda. Tuo metu Kernavė buvo svarbiausias besiformuojančios Lietuvos ekonominis politinis centras – pirmoji Lietuvos sostinė. Tai Kernavės klestėjimo amžius.

1390 m., kryžiuočių antpuolio metu, Kernavė buvo sudeginta. Po šio gaisro medinis miestas ir pilys jau niekada nebebuvo atstatytos, gyventojai paliko Pajautos slėnį ir kūrėsi viršutinėje terasoje, dabartinės gyvenvietės teritorijoje. Senojo miesto liekanas ilgainiui nuo žmonių akių paslėpė storas sąnašinis aliuvinis žemių sluoksnis, puikiai užkonservavęs visą organiką, o tuo pačiu ir miestelėnų – lietuviškos Trojos gyventojų – gyvenimo pėdsakus. Skirtingai negu Vilniuje, Kernavėje nuo 14 a. pabaigos išliko visiškai nepalieti kultūriniai sluoksniai, kurie puikiai išsaugojo neįkainojamą informaciją.